

Ålands fredsinstitut

www.peace.ax

Kunskap och handling för fred

Ålands fredsinstitut arbetar med forskning, utbildning och information inom områdena fred, konflikt och konfliktlösning. Fokus ligger på frågor om självstyrelse, minoriteter och säkerhet, med utgångspunkt i Ålands särställning.

Fredsinstitutet är ett oberoende institut som grundades 1992. En styrelse fattar beslut om den övergripande verksamheten och ett forskarråd ansvarar för den vetenskapliga inriktningen.

Det här gör Ålands fredsinstitut:

- Bedriver forskning om självstyrelser, minoriteter och säkerhet, i egen regi och i samarbete med internationella nätverk av forskare och institutioner.
- Sprider forskningsresultat genom seminarier, konferenser, hemsida och publikationer.
- Håller utbildningar, workshops och presentationer om forskningens teman och det så kallade Ålandsexemplet, vars innehåll och tillämpning dessutom presenteras för ett stort antal besökare från hela världen.
- Arrangerar konferenser som exempelvis "Kastelholmssamtal för fred" på Kastelholms slott på Åland.
- Driver eller deltar i lokala och internationella nätverk och projekt som främjar dialog, demokratisering, jämställdhet och icke-våld.
- Erbjuder medling i enlighet med lagen om medling vid brott och vissa tvister (1015/2005) genom Ålands medlingsbyrå och dess frivilliga medlare.

ÅLANDS FREDSinSTITUT
PB 85 (Hamngatan 4)
AX-22101 Mariehamn, Åland, Finland
peace@peace.ax
www.peace.ax

Åland som mötesplats och kunskapskälla

Åland beskrivs ofta som ett exempel på en lyckad internationell lösning av en territoriell konflikt. Denna lösning bygger på ett system med tre olika delar:

- självstyrelse,
- demilitarisering och neutralisering,
- skydd för språk och kultur.

Besökare från hela världen kommer till Åland för att studera det så kallade Ålandsexemplet och få inspiration och kunskap som kan användas vid konfliktlösning och fredsprocesser. Utifrån kontinuerlig och kritisk forskning om Ålandsexemplet och dess komponenter kan fredsinstitutet bidra med aktuell kunskap, analys, rådgivning och handledning.

Självstyrelse – makt kan delas

Ålands fredsinstitut ser territoriell självstyrelse som ett möjligt svar på frågan om balansen mellan självbestämmande och statens territoriella suveränitet. Ålands självstyrelses historia och dess institutioner har studerats ingående av många forskare. Fredsinstitutet analyserar idéer och principer som underbygger systemet och följer hur självstyrelsen utvecklas i en ständigt pågående process med många aktörer. Åland jämförs med andra territoriella självstyrelser, till exempel Sydtyskland, Grönland och Färöarna, i studier av territoriella lösningar hållbarhet, varaktighet och demokratiska kvalitet.

Minoriteter – skydd för språk och kultur

Självstyrelse är inte i sig tillräckligt för att värna om minoriteters rätt till en egen identitet och kompletteras därför ofta med minoritetsskydd. Minoritetsrättigheter ligger i staters egenintresse, då det krävs förmåga att hantera och acceptera olikhet för att främja eller bibehålla fredlig samlevnad. Ålands fredsinstitut analyserar lagstiftning och praxis samt sambandet mellan internationell utveckling och nationella diskussioner – inte bara i relationen Åland-Finland utan även internt i det åländska samhället och i jämförelse med andra regioner.

Säkerhet – demilitarisering och neutralisering

Ålands fredsinstitut betraktar demilitariseringen och neutraliseringen som en fredspolitisk lösning på ett säkerhetsproblem och som ett förtroendeskapande medel. Fredsinstitutet bevakar och analyserar hur Ålands demilitarisering och neutralisering uppfattas och efterlevs samt hur regimerna påverkas av förändringar i omvärlden. Jämförelser görs med andra demilitariserade områden, till exempel Svalbard och Antarktis.

Forskning om självstyrelse, minoriteter och säkerhet

Fredsinstitutets forskning fokuserar på områdena självstyrelse, minoriteter och säkerhet. Ålandsexemplet och dess komponenter analyseras dels som en helhet, dels var och en för sig. Fredsinstitutet vill också sätta Ålandsexemplet i perspektiv genom jämförelser med andra regioner och genom att bevaka skeenden i omvärlden som har relevans för Åland och forskningens teman.

Publikationer

Beställ från www.peace.ax

Självstyrelser i Norden i ett fredsperspektiv
– Färöarna, Grönland och Åland
Red. Sia Spiliopoulou Åkermark, Gunilla Herolf,
2015

*The Åland Example and Its
Components – Relevance for
International Conflict Resolution*
Red. Sia Spiliopoulou Åkermark,
2011

Den åländska hembygdsrätten
Red. Sia Spiliopoulou
Åkermark, 2007

*Fredens öar - Ålands självstyrelse, demilitarisering
och neutralisering*
Susanne Eriksson, Lars Ingmar Johansson,
Barbro Sundback, 2006

Rapportserie

Ladda ner från www.peace.ax

*EU-rätten och behörighetsfördelningen mellan
riket Finland och landskapet Åland*
Anna-Lena Sjölund, 2016

Conflict Regulation through Self-Rule
– Success Factors of Territorial Autonomy
Systems
Felix Schulte, 2015

*Minorities and Immigration – Frameworks of
Exclusion and Inclusion in the Åland Islands and
South Tyrol Compared*
Heidi Öst och Verena Wisthaler, 2014

Regional Voices in the European Union
– Regions with Legislative Power and
Multi-level Governance. Perspectives for
the Åland Islands
Sarah Stephan, 2010

Ålands särställning

Åland är ett självstyrt landskap i Finland, bestående av omkring 6.500 öar och med cirka 29.000 invånare. Åland tillhörde Sverige fram till 1809 då det tillsammans med övriga Finland blev ryskt. Strategiskt belägna Åland demilitariserades 1856. I samband med Finlands självständighet (1917) beslöt Nationernas förbund (1921) att Åland inte skulle återförenas med Sverige, som befolkningen önskade, utan att Åland skulle tillhöra Finland, men vara självstyrt och få garantier för språk och kultur. Samtidigt utvidgades demilitariseringen och kompletterades med neutralisering.

Demilitarisering

Åland får inte befästas och rätten till militär närvaro inom den demilitariserade zonen är strängt begränsad.

Neutralisering

Neutraliseringen innebär att Åland i krigstid ska hållas helt utanför krigshändelser.

Skydd för språk och kultur

Finland är officiellt tvåspråkigt, utöver det har Åland ett särskilt, lagstadgat skydd för det svenska språket och kulturen.

Självstyrelse

Åland har behörighet att stifta egna lagar på många områden och har eget parlament och egen regering.

Ålands särställning har utvecklats sedan 1856 och är starkt förankrad både i nationell lagstiftning och i folkrätten genom konventioner och sedvanerätt.